

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

2006/08

Nemzeti ereklye

**PHILOSTRATUS
CORVINA
1497-1490**

címmel 2006. július 7-én – ünnepélyes külsőségek közepette megnyitott – kiállításorozat vette kezdetét az Országos Széchényi Könyvtárban. A bejárati szinten az e célra kialakított biztonságos kiállító helyiségben a magyar írásbeli kultúra egy-egy kiemelkedő jelentőségű darabja, kincse lesz látható, mint például több corvina, a Képes Krónika, a Halotti Beszéd vagy a Himnusz eredeti példánya.

Az első, október 6-áig látogatható kiállításon a Kr. u. III. századból való Philostratus-kódex tekinthető meg. Ez a könyvremek Mátyás király könyvtárának egyik legdíszesebb darabja volt. A kódex Philostratus athéni szofistának és unokaöccsének műveit, antik hősök és filozófusok életrajzát, leveleket és egy nápolyi képtár képeinek leírását tartalmazza. A művet 1487-ben Bonfini fordította latinra a királyi könyvtár számára. A kódex még Mátyás életében visszajutott Firenzéből Budára, de architektonikus díszű bőrkötése már II. Ulászló címerét hordozza. Címlapján a legnagyobb gazdagságban sorakoznak az antikizáló díszítőelemek: érmek, kameók, építészeti elemek, mitológiai jelenetek, triumphus-ábrázolás. A diadalmenetet tartó személy egyes feltételezések szerint Corvin János. Ez Mátyás trónutódlási elképzelését jelzi. A bal oldali lap keretdíszében római császárok éremportréi között Mátyás portróját is láthatjuk. A kettős címlapon kívül az egyes művek élén további hat, keretdíszsel és figurális iniciáléval ellátott címlap található. A kódex miniátorát korábban Attavante degli Attavanti személyében vélte feltalálni jó néhány kutató, ma egyöntetűen Boccardino il Vecchio firenzei mester munkájának tartják.

A kódex teljes anyaga a Magyar Elektronikus Könyvtár lelkes munkatársainak köszönhetően megtekinthető a <http://www.oszk.hu/corvina> honlapon, CD-ROM-kiadása megrendelhető a <http://www.kincstar.oszk.hu> címen.

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

15. évfolyam 8. szám

2006. augusztus

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Fehér Miklós:** Gondolatok az olvasásról, a korszerű könyvtári működésről, a könyvtár és a műemléki környezet kapcsolatáról, tennivalóinkról 3
- Mezey László Miklós–Vajda Kornél:** Termékeny folytonosság és radikális kultúraváltás. Interjú Agárdi Péterrel 9
- Horváth Ádám:** Közhasznúsági jelentés a Magyar Közös Katalógus Egyesület 2005. évi tevékenységéről 13

Műhelykérdések

- Pegán Anita:** Miskolcon júniusban 19
- Agárdi Péter–Mészárosné Szentirányi Zita–Zsák Judit:** A Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kara egyetemi szintű könyvtárosképzésének bemutatkozása 26
- Bartók Györgyi:** „A lényeg az, hogy a rendelkezésünkre álló időt magunk és mások számára értelmesen és hasznosan töltsük el.” Beszélgetés Reményik László íróval 30
- Major Tamás:** Hátrányban a hátrányos helyzetű olvasók könyvellátása. Beszélgetés Király Istvánnéval, az Ezüst Bagoly Könyvtári Alapítvány vezetőjével 38

Úton

- Mezey László Miklós:** Kézzel írott szótár a XXI. században 42

Memento

- Patkósné Hanesz Andrea:** Kovács Máté a magyar könyvtárügy fejlesztésének egyik meghatározó alakja 47

Könyv

- „Már semmi sem az, aminek korábban véltük” 58

From the contents

Miklós Fehér: Libraries and reading – traditions and renewal (3);
Discussion with the Head of the Library School at the Pécs University, Professor
Péter Agárdi (9)

Cikkeink szerzői

Agárdi Péter, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára; *Bartók Györgyi*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Fehér Miklós*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Horváth Ádám*, az OSZK informatikai igazgatója; *Major Tamás*, a Miniszterelnöki Hivatal munkatársa; *Mészárosné Szentirányi Zita*, a Pécsi Tudományegyetem Könyvtári Intézetének tudományos munkatársa; *Patkósné Hanesz Andrea*, a Szegedi Tudományegyetem oktatója; *Pegán Anita*, az Országgyűlési Könyvtár osztályvezetője; *Zsák Judit*, a Pécsi Tudományegyetem Könyvtári Intézetének oktatója

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Mezey László Miklós és Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;
Internet: www.ki.oszk.hu/3k
Közreadja: a Könyvtári Intézet
Felelős kiadó: **Bartos Éva**, a Könyvtári Intézet igazgatója
Technikai szerkesztő: **Korpás István**
Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest
Felelős vezető: **Freier László**
Terjedelem: 5,7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az
Oktatási és Kulturális Minisztérium
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet
Előfizetési díj 1 évre 4440 forint. Egy szám ára 370 forint
HU-ISSN 1216-6804

Gondolatok az olvasásról, a korszerű könyvtári működésről, a könyvtár és a műemléki környezet kapcsolatáról, tennivalóinkról*

I. rész, Bevezetés avagy a mesehős az üveghegyről éppen most indul lefelé

Úgy állok itt most Önök előtt, mint a mesehős, aki már megmászta az üveghegyet. Lefelé tekint. Még nem tudja, hogyan fog elérkezni 'Griffmadárországba', hogy visszaszerezze az 'elrabolt Napot'. De tudja, hogy tovább fog indulni. Neki mennie kell. Majd csak akad segítője, hogy elérhesse célját!

Ó, de sokszor haladunk úgy, hogy nem tudjuk, hogyan érünk célt, de mennünk kell.

S hogy miért lennék én üveghegyen álló mesehős? Mert még én sem látom, hogyan fogom elérni céloimat. Egyelőre csak ízelgetem előadásom címét is.

Korszerű könyvtár – műemléki környezetben

Válaszok, mondandó helyett egyelőre csak kérdések tolnak elélem. Korszerű könyvtár. Mi is az, hogy korszerű? Mitől korszerű egy könyvtár? Egyáltalán lehet-e egy könyvtár korszerű, ha a könyvtári rendszer még nem az? És mi is a korszerűség? A könyvtártudomány, netán az informatikai szakemberek fogalma vagy a felhasználók ítélete? És egyáltalán, kinek számára korszerű? Ki az ítéző, aki ezt kinyilatkozza? Tudjuk-e, hogy mit vár tőlünk a felhasználó? És amit vár, azt valóban az elérhető technikai-szakmai maximumon és egyben a legolcsóbban nyújtjuk-e? És mikor könyvtár a könyvtár? Ha létezik vagy ha használják? És mitől műemléki? És mikor válik valami környezetté? Ha az épület falain belül van a műemléki környezet, vagy ha az egész épületet körbeveszi?

Létezik-e „műemlék” mellett „műemlékutca”, „műemléktér”, netán élő, lakott „műemlékváros” is mint környezet? Sőt, létezik-e műemléki attitűdű várospolgárság mint környezet? Vannak-e gondolatok, könyvtári és műemléki gondolatok az emberekben? Van-e akarat az emberekben ma valamit értéknek tartani? Tudnak-e ma az értékek, a példák sugározni? Jók-e az emberek? S ha ők jók, jók-e a belőlük álló döntéshozó testületek?

Nem kérdezek tovább. Lefelé tekintek az üveghegyről. A 'Napot' kell megtalálnom, hát megyek. Kell, hogy legyenek segítőim.

* A 2006. június 26-án Szegeden rendezett EKE konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

Bevezetésem végére értem. Talán ebből már sejlik, ez egy meseesszé lesz a NAP-ról, a műemléki környezetben működő korszerű könyvtárról. Amit elrabol-
tak. Ami miatt ma fekete az ég, ami miatt nem köttethető áldott házasság, nem
születnek okosan mosolygó gyermekek, ami miatt hontalanok vagyunk saját ha-
zánkban, ami miatt az emberek elfarkasodtak, ami miatt temetetlenek a holtak,
ami miatt a bizalom már melegtelen lánggal pislákol, nincs család, ahová oda
lehetne ülni, ahová tartozni lehetne. Ami miatt nincs áldozattal érlelt dicsőség és
büszkeség.

II. rész, amelyben főhősünk súlyos bajba keveredik, de egy kismadár összeszedi csontjait és könnyével újjáteremti

Mi tesz könyvtárrá egy könyvtárat? Hogy van benne könyv? Hogy kábelek
kilométerei futnak a falakban? Hogy számítógépe van? Hogy szolgáltatásai van-
nak, jelesül tájékoztat, kölcsönöz, másol? Hogy nyitva tart? Hogy olvasni lehet
benn?

A kérdésekre sorra nemmel kell válaszolnom. Könyv lehet máshol is, kábel-
kilométerek minden irodaházban futnak, mégsem beszélhetünk könyvtárról. Szol-
galtatásai bárkinek lehetnek, tájékoztatni az infobroker könyv nélkül is tud, köl-
csönözést minden bank végez, mégpedig pénzt, amiből mindent vehetek, még
könyvet is, nyitva tartása a vidámparknak is van, olvasni is lehet bárhol.

Mi tesz könyvtárrá egy könyvtárat?

A szerzeményezés és a feldolgozás. Amelyik könyvtár nem szerzeményez
önállóan és nem dolgoz fel önállóan, az nem könyvtár, hanem könyvtári szolgál-
tató hely. De nehogy azt higgye valaki, hogy szolgáltatóhelynek lenni tragédia.
Mert a könyvtár olyan, mint az élet, az élő szervezet. Szívből egy van, míg vég-
tagokból négy, érzékszervekből hét, csontokból tucatszám, de ki mondaná meg,
hogy közülük van-e fontos vagy fontosabb? Mindnek jól begyakorolt, mással nem
pótolható funkciója van. Büszke lehet a nyelv, mert ő ízlel, és büszke lehet a láb,
mert ő cipel, és büszke a szív, mert az ő löktetése adja az erőt, és együtt alkotják
az értelmes szervezetet.

Valóban, Magyarországon sokkal kevesebb szívfeladatot betöltő könyvtárra
lenne szükségünk mint jelen pillanatban van. És sokkal több – szívkönyvtárhoz
csatlakozó és nem önállóan működő – könyvtári szolgáltatóhelyre. Ma Magyar-
országon sok olyan szívkönyvtár van, amihez nem tartozik láb és kéz, amihez
nem tartozik nyelv, aminek nincsenek csontjai. És sok csontocska, nyelv és láb
dolgozik úgy, mintha szív lenne. Ma Magyarországon alig vannak egészségesen,
megfelelő felépítésben működő könyvtárszervezetek.

Gyere kismadár. Könnyeddel rakj össze bennünket.

Beh' nagy szükség lenne erre az összerakásra az egyetemek, vagy az egyházak
által fenntartott könyvtárak esetében is! Azt hinnénk, itt minden rendben lehet,
pedig a naptalan világ törvényei itt is uralkodnak. Az egyetemek összevonása
furcsa, nehezen értelmezhető módon együttműködő szervezeteket teremtett. Újra-
osztotta – rend nélkül – a lapokat.

Most pedig a „bolognai folyamat” száguldó vonatára kell felszállnunk. De ez a felszállás sem tisztít, nem segíti a rendezettség elérését. Valójában egy új, aktuálpolitikai újraelosztást indukál. Egyfajta rendezetlenségből új rendezetlenség jön létre. De nem csak itt lenne mit összerakni. Az egyházak világi hatalom általi látszattámogatása arra elég, hogy a társadalom meg nem érintett részének sugallja, hogy itt minden rendben van, de azt már nem teszi lehetővé, hogy szerepüket mélységükben betöltsék. Ez a helyzet szintén új összerakást kíván.

És házunk táján is söpörhetünk. Volt idő, amikor egy kolostor minden jövedelmét – már ami a megélhetésen túl kellett számára – könyvtára fejlesztésére, új művek megszerzésére fordította. Mert tudta és érethette, hogy csak az olvasás képes a múltat valóságként, tanulságként belénk égetni. A könyvek nem egyszerűen ismerethordozók. Az ismeretek átadásának mindig is számos eszköze volt, van és lesz a könyveken kívül is. A könyvek küldetése az ismerettrögzítésen, az újrafelhasználhatóság lehetővé tételén lényegesen túlmutató. A könyv az „emberteremtés” szükséges eszköze. Olvass, zenélj, hallgass másokat és végül beszélj. Ha nem a ’sötétség farkasai’, hanem a ’Nap fia’ szeretnénk lenni, akkor ezt a sorrendet kell követnünk. Olvasnunk kell. A könyvre ma mérhetetlenül keveset fordítanak mind az egyetemek, mind az egyházak. Nem csupán forintban érte ezt, hiszen a kódexmásolás sem pénz kérdése volt. A könyv teremtése, megszerzése és szolgálatba állítása – jól működő emberteremtés közepette – természetes életforma, életminőség. A könyvre költött pénz, idő, hozzáállás nem áldozat és nem veszteség.

De ma nem így van. Megoldások helyett új, eddig nem is tapasztalt betegségek pusztítanak bennünket. A Gnómok, a Torz figurák mosolya hátborzongató. Mert senki sem önszántából született torznak, a Naptalan világ tett bennünket azzá.

Ezért minden hálózatot (intézményrendszer) felügyelő fenntartó kötelessége, hogy átgondolja, akar-e könyvtárat? Eltétéhez, az egyetem, az egyház küldetéséhez hozzátartozik-e az olvastatás – mint „emberteremtési” s nem tudásátadási folyamat? Ha a válasz igen, akkor el kell kezdeni jó könyvtárat csinálni. Szerzeménevezni, gyarapítani kell. Minden lehetséges mértékben. A hozzáféréshez pedig tiszta, felújított helyszínek – köztük műemléki helyszínek – sokaságát kell biztosítani. És dönteni, hogy hol, mely helyszíneken szükséges megtartani az önálló gyarapítást és feldolgozást (hol és hány helyen lesz tehát szívkönyvtár), és honnan kell központosítani ezt a funkciót, miközben a szívkönyvtárak mellett kialakulnak a fontos és mással nem pótolható funkciókkal bíró szolgáltató helyek.

III. rész, amiből kiderül, a kismadár könnye azért lehet életvíz, mert nem több és nem kevesebb, mint egy mindent tudó vízcsepp

Ó, a bölcsek néha több kárt tudnak tenni az egyszerű embernél. A központosítást is lehet tévesen csinálni. Egy jeles könyvtárban a gondolatot tett követte. De nem az egyik intézményi egység vált a központosítás székhelyévé, azaz nem a Központi Könyvtár lett a szívkönyvtár, hanem valamennyi egységre érvényes, valamennyi egységtől független, önálló hatalmú közös gyarapítási és feldolgozási központot hoztak létre. Mintha a szívünk öt méterre tőlünk működne.

Ó, de jó a vízcseppek, ők mindig tudja, hogy mit kell tennie. Ha tóba csöppen, akkor elpárolog, ha talajra, akkor beszívódik, ha folyóba, akkor szállít, ha úttestre.

akkor csendben lapul és társakat vár. Ugye Te sem találkoztál még olyan vízceszettel, aki éppen a fejét vakarta volna azon gondolkodván, hogy most mit is kell tennie?

Talán hagynunk kéne néha az agyunkat pihenni, és engedni kéne, hogy könnycseppjeink mutassák az utat. A jól átgondolt központosítás valójában nagyon egyszerű dolgot takar. Lényegében annyit, hogy valamely meglévő, azaz működő könyvtári egység (a szívkönyvtár) a maga számára szükséges gyarapítás és feldolgozás mellett elvégzi a hozzá tartozó egyéb funkciójú egységek gyarapítását, feldolgozását is.

A kulcsszavakat hadd erősítsem meg. Szívkönyvtárhoz funkcióval bíró egységek tartoznak!

IV. rész, amiben hősünk újra él, háromszor erősebb és hétszer szebb, mint korábban. És most már sikerrel indulhat Griffmadárországba

Éppen az előzőekben elmondottak miatt különös a hangsúly a kurrens anyaggal nem vagy alig, esetenként érdemtelenül kevésbé gyarapodó, elsősorban történeti értékeket őrző és kutató könyvtárak (könyvtári egységek) esetében.

Az előbbi logikát követve nem lehet kétséges, hogy önálló könyvtárról van-e szó, vagy könyvtári egységről, szolgáltató helyről. A dilemmát innentől az okozza, hogy a fenntartónak el kell döntenie, mely könyvtári egysége lesz szívkönyvtár és mely egységeket csatolja ehhez további funkciókkal. És persze hány szívkönyvtára lesz? Merthogy túl nagyra nőve még az egészséges szervezet is beteggé válik. A megszülető döntésben azonban nincs és nem is lehet semminemű dokumentumérték arra befolyással, hogy az adott egységet könyvtárnak vagy szolgáltató helynek tekintsünk. A szívkönyvtári funkció nem a dokumentumérték, hanem a használati gyakoriság és a személyzeti alkalmasság alapján ítéendő oda.

Az integráció szükségessége – azaz az egy szervezetet alkotó testrészek logikus összeillesztése, a funkciók kijelölése, megosztása mellett – általános és egyetemes kényszer. Ugyanakkor mindez nem jelenti az önállóan működő intézmények feladásának szükségességét. Két könyvtári egység úgy is tud integráltan működni, hogy egyébként szervezeti önállóságuk teljesen megmarad. Az integráció helytelen értelmezése az összevonás. Nem kell szükségszerűen, azaz mindenáron összevonni. Az integráció helyes értelmezése ez lehet: feladataink közös, partneri együttműködésben megvalósuló integrált elvégzése, a funkcióink megosztása, mindez céljaink megvalósítása érdekében.

Működés műemléki környezetben.

A környezet nem egyszerűen az intézmény ruhája, mint ahogy az emberen a ruha sem egyszerűen a szemérmesség kifejezője, a meztelenség eltakarója, avagy az aktuális környezeti klíma, azaz hideg vagy meleg elviselésének eszköze. A ruha maga az ember. A ruha információ valakiről és valamiről. A könyvtár ruhája maga az épület. A ruha persze erőteljesen függ attól, hogy mi a célom. Versenyszerűen úszni télikabátban nem lehet, akkor sem, ha egyébként indokolt a télikabát a hideg miatt. Úszni úszódresszben kell, korecsolyázni egy téli estén sportruhában, színházba menni alkalmi ruhában, temetni pedig fekete ünneplőben.

Mondhatjuk, hogy persze az ember a ruháját könnyen váltja, intézmény erre már képtelen. De miért is kéne egy intézményben gondolkodnunk, amikor könyvtári egységeink száma száz és ezer? Nem az intézménynek kell esetenként átöltöztetni, hanem a használónak kell adott esetben megkeresni akár a valóságban, akár távoli eléréssel éppen azt a könyvtárat, amely az adott élethelyzetünk és igényeink legmegfelelőbb ruhát és tartalmat viseli, hordja.

A problémát az jelentheti, ha a műemléki környezetben működő könyvtárral olyan funkciókat akarunk elláttatni, amely nem megfelelő az ő ruhájának, vagy az, ha nem műemléki környezetben kívánunk olyan funkciót elláttatni, amely megkívánná a műemléki öltözetet.

A kérdés az, hogy az egyházaknak (egyetemeknek, településeknek) van-e szüksége olyan tartalom, olyan érték, olyan eszmeiség közvetítésére, amihez az épület, a műemléki épület – mint ruha, mint viselet – szükséges vagy nincs.

Azt hiszem, merészek lennénk, ha azt állítanánk, hogy a magyar történelmi egyházaknak nincs olyan tartalma, megjelenése, küldetése, amelyet ne kellene műemléki környezettel szolgálni. Templomot az ember nem néhány évről, nem határozott időre épít, templomot az ember a vallásának épít, a vallás pedig időtlen. A ruha, az első ruha is így válik időtlenné. A jelképeink, a történelmi jelképeink nem elcsépelet és megújítandó formák és alakok, hanem az időtlenség testébe öltözött ruháink. Eszméink, gondolataink.

Az egyház lényege, hogy nem földi és nem anyagi dimenzióban hirdeti önmagát, hanem az érték, a hit és a szeretet – valós idővel nem mérhető és soha el nem avuló – dimenziójával. A küldetés hirdetéséhez nem nélkülözhető feltétel az anyagi megjelenés, az ige tárgyiasult közvetítése. De minő dolog az, ha az egyház az időtlen ruhát efemer öltözetre cseréli, ha játszana a jelképeivel, az adott kor kénye-kedvére újítgatná megjelenési formáit. Az egyházat, az egyetemet, a települést, és mindezek küldetését csapja arcul az, aki az alapítók, aki az első igehirdetők, aki a letisztult értékeket megjelenítő tárgyak, formák ellen lép és hat. Nem az tehát a küldetésünk, hogy az értékeket a korszerűség oltárán feláldozzuk. A korszerűség – higgyük el – teljességgel efemer fogalom. Ami ma korszerű, holnap már avult és avított. Soha nem lehet a korszerűség önmaga elérendő érték. Értékeinket, az értékeinkben megjelenő és megtestesülő küldetésünket, az értékeinkben lévő ígét persze hirdethetjük korszerű módon. Ez a feladatunk. Az értékek korszerű közvetítése, és nem a korszerűség értékévé emelése.

Ismernünk kell tehát a tér, a környezet, vagyis a „ruha” funkcióját és küldetését. És ennek beteljesítéséhez kell megtalálni a korszerű eszközöket.

V. rész, amiben hősünk Griffmadárországba ér, és ismét láthatja a Napot

Az embert élményanyaga teszi alkalmassá arra, hogy ember, hogy Isten szolgája legyen. A világ élményeinek földolgozására senki élete nem elegendő, a világ élcének egy percében annyi minden történik, születik, teljesül, zajlik, hogy egy emberélet kevés lenne mindennek megismeréséhez, feldolgozásához, értelmezéséhez.

A jelenből ráadásul mindig – és mindig szelektálatlanul – többségében lélekrombolásra alkalmas információkkal teli élménytartalom zúdul ránk! Tehát nem a jelen-

ből, hanem a múltból kell élményvilágunk értékeit megalapoznunk. Példaképeink, a letisztult tanítások, mások számunkra tanulságot adó szenvedései mind-mind a múltban vannak. A múltat pedig kizárólag egy módon – olvasással lehet dekódolni.

Hiába készül történelmi film vagy színdarab valamiről. Ezek ebben a vonatkozásban hamis tükrök, mert nem a múltat dekódoltatják velünk, mert ezek a műfajok a jelen műfajai. Adott percben születnek és hangzanak el. És az interpretálást irányító rendező önkéntelenül is a műfaj és eszközrendszere rabjává válik. A közvetíteni szánt tartalom ezen eszközrendszer szűrőjén minden esetben aktualizálódik, módosul.

Csak az olvasás az, ami a múltat valóságosként és értéként égeti belénk. Csak az olvasás az az eszköz, amely képes időtlen élménnyé tenni a tudást!

A letisztult és kortalanná nemesedett műemléki környezet éppen az érték kor-szellemet és korstílust meghaladó, a fölött álló erejét tükrözi és sugallja. Az olvasás lényegét közvetíti.

Mint ahogy nem mindegy, hol szívjuk a levegőt, egy gyárudvarban, a tengerparton, vagy fenn a csodálatos hegyek lankáin, úgy nem mindegy az sem, hogy hol olvasunk. Hol szívjuk kortalanná nemesedő személyiségünkbe a múlt igazságait és értékeit.

VI. rész, Záró gondolatok avagy a mesehős már a Nap hátán tér vissza szeretett honába

Tisztelt Konferencia!

Utunk immár nem az ismeretlenség útja. Első lépés korszerűnek lenni. Ha ezt a fogalmat nem a technika, a technológia szintjén akarjuk meghatározni, hanem egy magasabb szinten, akkor valójában ez annyit jelent, mint együttműködni. Valóban együttműködni. Ténylegesen együttműködni. Technikailag is, de tartalmilag is, funkciókban is, partnerségben is. A felhasználókkal is! Mindenkinek a feladata és funkciója mentén. Az együttműködés alapja pedig három dolog: a tisztelet, a múlt és a könyvtár. Második lépés tehát: könyvtárat kell csinálni. Könyvtárak együttműködő rendszerét. Harmadik lépés: ehhez szerzeményezni kell. Nem sajnálva a pénzt. Furcsa ezt mondani, de nem tudok másként fogalmazni, ha valaki a saját pénzét sajnálja egy könyvre, még megértem, de mindnyájunk pénzből, a közös pénzből, ami felett pillanatnyilag diszponál – fukarnak lenni bűn, mert a könyvek, a könyvtár elárulása az érték, a hit és a bizalom elárulása.

Ezért fontos, hogy legyenek tudósok, hogy mindig legyenek tudósok, akik látják a fukarság tarthatatlanságát. Fehér Dániel, a XX. század első évtizedeiben soproni egyetemi könyvtárigazgatóként erről így írt: *„Nem redukálni és önma-gunkat lezülleszteni kell, hanem a szellemi létünkhöz szükséges hitelkereteket ki kell vívniuk mindenkivel szemben, aki ezt belátni nem akarja. A meglevő keretek redukciója ellen küzdeni véleményem szerint egyenesen erkölcsi kötelességünk.”*

Hiller István, a *Műemlékkönyvtárunk értéke, haszna és gondozása* című írásában, ahol a fenti Fehér-idézet is olvasható, a gondolatot tovább is szövi: *„Nehéz gazdasági viszonyok közepette legelőször a könyvtárakat érte a kár, mondván, itt lehet leginkább takarékoskodni. Szerencsére mindig vannak tudósok, akik látják ennek tarthatatlanságát.”*

És a hitelkeretek megtartása nem csak a könyvbeszerzés terén kötelességünk. Aki bölcsen akar takarékoskodni, az tudja, hogy ennek útja nem az elbocsátás, nem a leépítés, hanem a megfelelő funkció megtalálása. Ember embertársára nem mondhatja, hogy felesleges. Hiszen mindnyájan pótolhatatlan értékűek vagyunk. A vezetőink feladata, hogy leépítés helyett funkcióval lássanak el bennünket. Hogy az alatt az idő alatt, amíg vezetők – legyen az országos, ágazati vagy intézményi szint – a működő egységeket egészséges szervezetté formálják. Könyvtár esetében szívkönyvtárakká és velük együtt tevékenykedő, saját funkcióval bíró könyvtári szolgáltatóhelyekké. Olyan könyvtári egységekké, ahol az olvasás küldetését a könyvtár megújított, műemléki környezetű ruhája szolgálja az internetkávézók, pláza-könyvtárak, hallgatói centerek, a műanyag világ megszülető, néha bizony uralkodni is vágyó csodái mellett.

Fehér Miklós

Termékeny folytonosság és radikális kultúraváltás

Interjú Agárdi Péterrel

– *Mélyen tisztelt Professzor úr, kedves Péter, lapunk e számában olvasható egy alapos, minden fontos momentumra kitérő beszámoló a PTE Könyvtártudományi Intézetéről, amelynek Te az igazgatója vagy. Természetesen tőled nem a már ismerteket kérdeznénk, hanem – talán mondhatjuk így – egy szinttel feljebbi információk érdekelnének minket. Mindenekelőtt az, hogyan látod a könyvtárosképzés jelenlegi helyzetét?*

– Először is szeretném rögzíteni: az egyetemi szintű pécsi könyvtárosképzés műhelye még fiatal intézmény. Magam pedig el akarom háritani az újdondász pózát: nem szeretném azt a hamis látszatot kelteni, mintha löbb évtizedes átfogó, rendszeres és nyilvános okulásra méltó tapasztalataim lennének a kérdezett témával kapcsolatban. Annyit mindenesetre máris látok, s ezt megerősítik tapasztalt kollégáim és kollégáim is: a felsőoktatás új, többciklusú („bolognai” típusú) rendszerre való áttérés, illetve a tudásgazdaság és az információs társadalom kihívásai módosítást követelnek az egész eddigi könyvtárosképzési szisztémában is. Például olyan vonatkozásban, hogy talán érdemes meggondolni az informatikus könyvtáros felsőfokú szakképzés országos elindítását is.

– *A tudásalapú társadalom, az egész életen át tartó tanulás, az információkhoz való hozzájutás esélyegyenlősége mit jelent elsősorban? Gyakorlati, pragmatikus eligazítást-eligazodást, vagy mélyebb, kultúrfilozófiainak is nevezhető váltásról, egy új kultúramodellről, netán új világhelyzetről van szó? Ha igen, mit jelent ez a könyvtárosképzés vonatkozásában?*